

3081

Шевченко

№ 123

БУКВАРЪ
ЮЖНОРУССКІЙ.

1861 року.

Цена три копейки.

САНКТПЕТЕРБУРГЪ.

Въ печати Гогенфельдена и ко.

P. 923.

Handwritten text on the right side of the page, possibly a list or index, which is mostly illegible due to fading and blurring.

БУКВАРА

ЮЖНОРУССКІЙ.

1861 року.

САНКТ-ПЕТЕРБУРГЪ.

ВЪ ПЕЧАТНИ ГОРЕНФЕЛЬДЕНА И К^о.

112

30к

Державна Публічна
БІБЛІОТЕКА УРСР
ІНВ. 923 елп.

ПЕЧАТАТЬ ПОЗВОЛЯЕТСЯ.

С.-Петербургъ, 21-го Ноября 1860 года.

Ценсоръ Архимандритъ ФОТІЙ.

Ценсоръ В. БЕКЕТОВЪ.

Составилъ Тарасъ Шевченко.

ВЕЛЫКА АЗБУКА.

А Б В Г Д Е Ж З И І Й К Л
М Н О П Р С Т У Ф Х Ц Ч
Ш Щ Ъ Ы Ь Ы́ Э Ю Я Ө V

МАЛА АЗБУКА.

а б в г д е ж з и і й к л м н о
п р с т у ф х ц ч ш щ ъ ы ь
ы́ э ю я ө v

Л Щ М Н О П

Ч Т К Ъ Ш Ъ

Ъ Е Х И Ё Ц

Й Ж Ф В В' Я

Р А Д Э Ю Ы

З У І Г Б С

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

СКЛАДЫ.

Стыхъ первый.

Чи-е що луч-че, кра-ще въ сві-ти,
 Якъ у-кў-пи жї-ты,
 Зъ бра-томъ доб-рымъ доб-ро пев-не
 По-знать, не-ди-лы-ти.

Стыхъ другый.

По-мо-лю-ся Гос-по-де-ви
 Сєр-цемъ о-ди-нѡ-кымъ
 И-на злыхъ мо-ихъ по-гля-ну
 Не-злымъ мо-имъ ѡ-комъ.

Стыхъ третій.

Спа-сы ме-нє, по-мо-лю-ся
 И вос-пѡ-ю знѡ-ву, —
 Тво-и бла-га чї-стымъ сєр-цемъ
 Псал-мѡмъ ты-химъ, нѡ-вымъ.

Стыхъ четвѣртый.

Го-спѡдь лю-быть сво-и лю-де,
 Лю-бить, не-о-стѡ-вить
 До-жы-дѡ-е, по-ки прав-да
 Пе-редъ ны-ми ста-не.

Стыхъ пятый.

Влѡв-лять дѹ-шу прѧ-вед-ны-чу,
 Кровь дѡ-бру о-су-дять,
 Мы-ни Го-спѡ-дѣ при-стѧ-ны-ще
 За-стѹп-ны-комъ бу-де.
 И воз-дасть имъ за дѣ-ла ихъ
 Кро-вѧ-ви лу-кѧ-ви,
 По-гѹ-быть ихъ, и ихъ слѧ-ва
 Ста-не имъ въ не-сла-ву.

Стыхъ шѡстый.

Пса-лѡмъ нѡ-вый Го-спо-де-ви
 И нѡ-ву-ю слѧ-ву
 Вос-по-ѡмъ чест-нымъ со-бѡ-ромъ
 Сѡр-цемъ не-лу-кѧ-вымъ,
 Во-псал-ты-ри и тым-пѧ-ни
 Вос-по-ѡмъ бла-гѧ-я,
 Я-ко Богъ ка-рѧ не-прѧ-выхъ
 Прѧ-вымъ по-ма-гѧ-е,
 Пре-по-дѡб-нѧ-и во слѧ-ви
 И на ты-хихъ ло-жахъ
 Рѧ-ду-ют-ця, сла-во-слѡв-лять
 Хвѧ-лять и-мя Бѡ-же.

ПСАЛОМЪ СXXXII.

Чи е що краще, лүчче въ світи
Якъ у кўпи житы
Зь братамъ добрымъ, добрò півне
Пожыть не дилыти?
Яко миро добро - вонне
Зь головы чеснòи
На бòроду Аарòню
Спадае росòю,
На гаптòвани ометы
Ризы дорогòи;
Або росы Ермонскіи
На святіи гòры
Высòкіи Сіòньскіи
Спадають, и творять
Добрò тварямъ земнорòднымъ
И земли и людьамъ . . .
Оттакъ братівъ благіхъ своихъ
Госпòдь не забуде.
Воцаритця въ дòму тыхимъ
Въ семьї тій велькїй,
И пошлє имъ добру дòлю
Одъ вїка до вїка.

МОЛІТВИ.

Иисусъ Христосъ, сынъ Божій святымъ духомъ, воплощенный одъ пречистої и пренепорочної дѣвы Маріи, научавъ людѣй беззаконныхъ слову правды и любви, единому святому закону. Люды беззаконіи не нялы віры егò искреннему святому слову, и роспялы егò на Хрести мѣже разбѣйниками, яко усѣбныка и Богохѣла. Апѣтолы, святіи ученикы его рознеслы по всѣй землі слово правды и любви, и егò святую Молытву.

Отче нашъ, ѣже еси на небесѣхъ! да святится ѣмя Твое, да прійдетъ царствіе Твое, да бѣдетъ воля Твоя, яко на небеси и на землі. Хлѣбъ нашъ насущный даждь намъ днесь и остави намъ долги наша, яко же и мы оставляемъ должникомъ нашимъ и не введи насъ во искушеніе, но избави насъ отъ лукаваго.

Яко Твое есть царство, и сила, и слава во вѣки. Аминь.

Шырилось и шырилось святее слѣво Хри-
стѣве, на опоганеній землїи. Огнѣмъ и крѣвію
людскѣю очыстѣлося, яко златѣ въ горныли тѣе
святѣе Бѣжее слѣво, алѣ своимъ святымъ ты-
химъ, яснымъ свѣтомъ, тойдижъ ослиныло
ѣчи людѣй поганыхъ; найшлысь лжѣ - учи-
тели и лжѣ - прорѣки. Той ди, въ 315 рѣку,
по воплощенїи сына Бѣжїя, въ гѣроди Nikei
зѣбралысь присвѣтери и епископы, ревнители
святѣи Христѣвои заповѣди, и одностайне,
однодушне, написали Христїанамъ символъ
вѣры.

Вѣрую во единаго Бѣга, Отца, вседержителя
Творца небу и землїи, видимымъ же всемъ и
невидимымъ; и во единаго Гѣспода Исуса
Христа, сына Бѣжїя единорѣднаго, Иже отъ
Отца рожденнаго прѣжде всехъ вѣкѣ, свѣта
отъ свѣта, Бѣга истинна отъ Бѣга истинна рож-
денна, несотворенна, единасущна Отцу, Имже
вся быша, насъ ради человекѣ, и нашего ради
спасенїя, спѣдшаго съ небесѣ, и воплотивша-
гося отъ Духа Свята и Марїи Дѣвы, и воче-
ловѣчашася; распятаго же за ны при Цѣнтїй-

стѣмъ Пилатѣ и страдавша, и погребѣнна; и воскресшаго въ третій день по писаніемъ; и возшедшаго на небеса, и сядущаго одесную Отца; и паки грядущаго со славою, судити живыхъ и мертвыхъ, Его же Царствію не будетъ конца; и въ Духа Святаго, Господа животворящаго, Иже отъ Отца исходящаго, Иже со Отцемъ и Сыномъ споклоняема и славіма, глаголавшаго Пророки; во и единую, святую; соборную и Апостольскую Церковь; исповѣдую едино-крещеніе во оставленіе грѣховъ. Чаю воскресенія мертвыхъ, и жизни будущаго вѣка. Аминь.

Беззаконіе и неправда вкрались знову въ душу людскую, и Правдоучители сховались въ дѣбри и вертепы; побудовали собі скиты, кѣли, и святіи монастыри; и въ своему святому пристаныщи молились Богу; и иноди подавали святее правды слово беззаконнымъ темнымъ людемъ. Той ди, коло 372 року, въ тыхій своій кѣли, озвѣвся за слово Христове Эдесскій діяконъ Ефремъ Сиринъ, и поучая людей и въ

Цѣркви и на улыци, яко заповидь Христóвú пе-
редавъ намъ свою святую молитву.

Гòсподи и владыко живота моего! Духъ прázд-
ности, унынiя, любоначáлiя и празнословiя не
даждь ми.

Духъ же цѣломудрiя смиренномудрiя и тер-
пѣнiя, любви даруй ми рабѹ Твоемѹ.

Ей Гòсподи Цáрю даруй ми зрѣти моя
прегрѣшенiя и не осуждати брата моего, яко
благословенъ еси во вѣки вѣковъ. Амiнь.

РУКОПИСНА АЗБУКА, ВЕЛЫКА.

А Б В Г Д Е Ж З И Й
 К Л М Н О П Р С Т У
 Ф Х Ц Ч Ш Щ Ъ Ы Ь Ъ
 Э Ю Я Ѡ ѡ

РУКОПИСНА АЗБУКА, МАЛА.

а б в г д е ж з и і й к л м н
 о п р с т у ф х ц ч ш щ ъ ы
 ь ѿ ѡ ю я ѡ ѡ

Де есть добри люды,
 Тамъ и правда буде,
 А де кривда буде,
 Тамъ добра не буде.

Аще кто речеть яко люблю Бога, а
 брата своего ненавидитъ — ложь есть!

ЛИЧБА.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.

100. 1000. 10000. 100000. 1000000.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2	4	6	8	10	12	14	16	18	20
3		9	12	15	18	21	24	27	30
4			16	20	24	28	32	36	40
5				25	30	35	40	45	50
6					36	42	48	54	60
7						49	56	63	70
8							64	72	80
9								81	90
10									100

ДУМА ПРО ПЫРЯТИНСКОГО ПОПОВИЧА
ОЛЕКСІЯ.

На сьнѣму мѣри, на билому камѣни
Яснѣнькій соколъ жалѣбно квилыть, проквыляе,
Смѣтно себе маѣ, на сьнѣе мѣре спыльна по-
глядѣе,

Що на сьнѣму мѣри не добре щось-починае:
Що на нѣби вси зѣри потмарило,
Половина мѣсяця въ хмѣры вступило;
А изъ нѣзу бѣйный вѣтеръ повивѣе,
А по сьнѣму мѣрю супротѣвну хвѣлю поднимѣе,
Сѣдна козацькій на тры частѣ розбывѣе:

Одну часть взяло,
Въ землю Агарьску занесло;
Другу часть гирло
Дунѣйськее пожѣрло;
А трѣтя — дежъ ся-маѣ?
Въ сьнѣму мѣри потопаѣ! —

При той частѣ бувъ Грыцько Зборовській,
Отаманъ козацькій запорѣзькій.

Той по судну похожаѣ, словѣми промовляѣ:

„Хто-сь мѣжъ намы, панѣве, великій грихъ на
собѣ маѣ,

Що-сь дуже зляя хуртовина на насъ налягає;
 Сповидайтесь, браты, милосердному Бѳгови,
 Сынѳму морєви, и мени отаманови кошовѳму!
 Въ сынѳе морє впадайте,
 Війська козацького не губите!“

То козаки тєе зачували,

Та й вси замовчали:

Бо въ грихахъ себє не знавали.

Тільки обизвався писарь військовий,

Козакъ лейстровий,

Пирятинскій попѳвичь Олексій:

„Дѳбре вы, братця, учините,

Менє сáмого возьміте,

Мені чѳрною китайкою ѳчи завяжіте,

До шыи бѳлый камень причепіте,

Та й у сынѳе морє зопхніте!

Нехай бѳду одынь погібаты,

Козацького війська не збавляти!“

То козаки тєе зачували,

До Олексія попѳвича словами промовляли:

„Ты-жъ святєе письмѳ въ рѳки берешъ, читаєшъ,

Насъ простѳхъ людѳй на все дѳбре навчаєшъ:

Якъ же наибѳльше одъ насъ на собѳ грѳхѳвъ
 маєшъ?“

„Хочá святєе письмѳ я читаю,

Васъ простѣхъ людѣй на все дѣбре научаю;

А я все самъ недѣбре починаю.

Якъ я изъ гѣрода зъ Пырѣтина, панѣве, вы-
їзжавъ,

Опрощѣнья зъ пан-отцѣмъ и зъ панї-мѣткою
не бравъ;

И на своего старшого брата великїй гнивъ по-
кладавъ,

И блїзькихъ сусїдивъ хлїба й соли безневїнно
збавлявъ;

Диты малїї, вдѣвы старїї стрѣменемъ у грѣды
штовхавъ;

Безпѣчно по улїцяхъ конѣмъ гулявъ;

Противъ церкви, дѣму Бѣжого, произжавъ —
Шапки зъ себе не знімавъ.

За те, панѣве, великїй грихъ маю.

Тепѣрь погибѣю!

Не есть се, панѣве, по сїнему мѣрю хвїля
вставае;

А есть се — мене отцѣвська й мѣтерїнська
молїтва кармае!

Колїбъ менѣ сїя

Хуртовїна злая

Въ мѣри не втопила,

Одъ смертї молїтва боронїла;

То знавъ бы я отця й матір̄ шановати, по-
важати!

То знавъ бы я старшого брата за ридного
батька почитати;

И сестру ридненьку за неньку у себе маты!“

То якъ ставъ поповичъ Олексій̄ грихи свой
сповидати;

То стала злая хуртовина по сынѣму морю
стихати;

Судна козацькїи до-горы, якъ рукамы, пидыймала;
До Тендера острова прыбивала.

То вси тойди козаки дивомъ дивовали:

Що по якому сынѣму морю, по быстрой хвилі
потопали;

А ни одного козака зъ-межи вайська не втерялы!

Отъ - же тойди Олексій̄ Поповичъ изъ судна
выхожае,

Бере святее письмо въ руки, читае,

И всехъ добрыхъ людей на все добре научае,
До козакѣвъ промовляе:

„От-тымъ бы-то, панове, треба людей по-
важати,

Пан-отця и пани-матку добре шановати!

Бо который чоловікъ тее уробляе,

Повикъ той счастья собі мае,

Смертѣльный мечь того минае,
 Отцѣва ѿ мѣтчина молѣтва зо-дна моря выймае;
 Одъ грихѣвъ смертѣльныхъ дѣшу откупляе;
 На поѣли ѿ на мѣри на поможѣ помагае!“

ДУМА ПРО МАРУСЮ ПОПИВНУ БОГУСЛАВКУ.

Що на сѣнѣму мѣри,
 На камени билѣнькому,
 Тамъ стояла темнѣця каменнѣя.
 Що у тѣй-то темнѣци пробувало симъ-сотъ ко-
 закивъ,

Бѣдныхъ невѣльныкивъ.

То вони тридцѣть литъ у невѣли пробувають,
 Бѣжого свѣту, сѣнцѣ праведного у вѣчи собѣ
 не выдають.

То до ихъ дивка бранка,
 Маруся, попивна Богуславка,
 Прихождае,
 Словами промовляе:
 „Гей козаки,
 Вы, биднѣи невѣльныки!
 Угадайте, щѣ въ нашої земли Христѣянскѣй за
 дѣнь тепѣра?“

Що тоді бідни невольники зачували,
 Дівку бранку,
 Марусю, попивну Богуславку,
 По ричахъ пизнавали,
 Словами промовляли:
 „Гей ты дівко бранко,
 Марусю, попивно Богуславко!
 Чому ми можемо знати,
 Що въ нашій землі Християнській за день тепера?
 Що тридцять литъ у неволи пробуваемъ,
 Божого світу, сонця праведного у вічи собі
 не видаемъ.

То ми не можемо знати,
 Що въ нашій землі Християнській за день те-
 пера.“

Тоді дівка бранка,
 Маруся, попивна Богуславка,
 Тее зачуває,
 До козаківъ словами промовляє:
 „Ой козаки,
 Ви, бідніи невольники!
 Що сегодня у нашій землі Християнській Ве-
 ликодная субота,
 А завтра святой празникъ, роковий день Ве-
 лыкъ - день.“

То тоді то козаки тее зачували,
 Білымъ лыцёмъ до сырої земли припадали,
 Дівку бранку,
 Марусю, попівну Богуславку,
 Клялы-проклиналы:
 „Та бодай ты, дівко бранко.
 Марусю, попівно Богуславко,
 Щастя й доли собі не мала,
 Якъ ты намъ святой празникъ, роковий день Ве-
 лыкъ-день сказа́ла!“

То тоді дівка бранка,
 Маруся, попівна Богуславка.
 Тее зачувала,
 Словами промовляла:
 „Ой козаки,
 Ви, бидни невольники!
 Та не лайте мене, не проклинайте;
 Бо якъ буде нашъ панъ Турецький до ме-
 чети выизжаты,
 То буде мені, дівци бранци,
 Маруси, попівни Богуславци,
 На руки ключі отдаваты;
 То буду я до темницы прихождаты,
 Темницю видмикаты,

Васъ всихъ, биднихъ невольныкивъ, на волю
випуска́ты. “

То на святій прázныкъ, роковий день Ве-
лыкь-день,

Ставъ пань Турецкій до мечéти виізжаты

Ставъ дівци бранци,

Маруси, попівни Богусла́вци,

На рúки ключи́ отдава́ты.

Тойди́ дівка бранка,

Мару́ся, попівна Богусла́вка,

Добре дба́е —

До темны́ци прыхо́ждае,

Темны́цю одды́кае,

Всихъ козаки́въ,

Бидныхъ невольныкивъ,

На волю выпуска́е,

И слова́мы промовля́е:

„Ой козаки,

Ви, бидни́и невольныки!

Кажу́ я вамъ, дóбре дба́йте,

Въ городы́ Христия́нські утика́йте;

Тільки прошу́ я васъ, одно́го гóрода Богусла́ва
не мына́йте,

Мо́ему ба́ткови й ма́тери зна́ты дава́йте:

Та неха́й мій ба́тько дóбре дба́е,

Гру́нтівъ, велькихъ маѣтківъ неха́й не збуває,
 Велькихъ ска́рбивъ не збирає,
 Та неха́й менé, дивкы бра́нки,
 Мару́сі, пощивны Богусла́вки
 Зъ нево́ли не выкупає;
 Бо вже я поту́рчылась, побусурме́нылась,
 Для ро́скоши Туре́цької,
 Для ла́комства неща́сного!“

Ой ви́зволи, Бо́же, насъ всихъ, бѣднихъ не-
 во́льныкивъ,

Зъ тяжко́и нево́ли,
 Зъ ви́ры бусурме́нської,
 На я́сни зѳри,
 На тихи во́ды,
 У кра́й весѣлый,
 У ми́ръ хре́щѣный!

Ви́слухай, Бо́же въ про́зьбахъ щирыхъ,
 У неща́сныхъ мо́литвахъ
 Насъ, бѣднихъ нево́льныкивъ!

НАРОДНИ ПОСЛОВЫЦИ.

Аби булы побрязкачі,
То б́удуть и послухачі.

Аби мыні м́ісяць свиты́въ; а з́ори я й
кулакóмь достану.

Або ты, тату, йды по дрóва,
А я б́уду дóма;
Або жь я б́уду дóма.
А ты йды по дрóва.

Брехнею увесь свить прóйдешь — та на-
задь не вёрнешся.

Гóсти пёршого дня — зóлото;
Другóго — сриблó;
А трётёго — мидь,
Хочь додóму идь!

Богато панівь — а на грéблю й нікому.

Заставъ дурно́го Бо́гу моли́тця — то ви
и лобъ проба́е.

Зъ брехни́ не мруть —
Та ви́ры билшъ не-йма́уть.

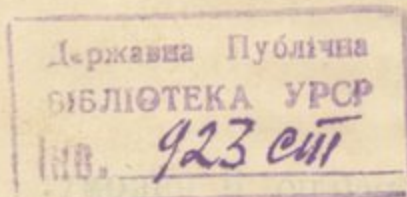
Зъ дужы́мъ — не боры́сь;
А зъ багаты́мъ — не суды́сь.

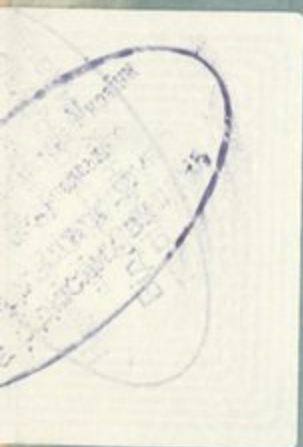
Кому-кому, а куцо́му буде!

Казавъ пань:
Кожухъ дамъ —
Та й сло́во ёго те́пле.

Ледачо́му жыво́тови — и пироги ва́дятъ.

Не вирь
То звирь:
Хочъ не вку́сить — то зляка́е.

Стародруки

Всенародня Бібліотека України
National Bibliothek der Ukraine

№